

Brasschaat-Luitenant Coppenskazerne (BRA08003)
Archeologienota / Bureauonderzoek

Martijn Bink
Mark Groenhuijzen

VU
hbs
archeologie

VRIJE
UNIVERSITEIT
AMSTERDAM

Zuidnederlandse Archeologische Notities

958

ZAAW

Brasschaat-Luitenant Coppenskazerne (BRA08003)
Archeologienota / Bureauonderzoek

Martijn Bink
Mark Groenhuijzen

Zuidnederlandse Archeologische Notities

958

Amsterdam 2021
VUHbs archeologie

De serie *Zuidnederlandse Archeologische Notities* is een uitgave van VUhs archeologie, Amsterdam

COLOFON

Opdrachtgever:	IGEAN
Project:	Brasschaat-Luitenant Coppenskazerne
Uitvoerder:	VUhs archeologie
Plaats documentatie:	VUhs archeologie
Projectcode:	2019C343 (Bureauonderzoek)
Erkend archeoloog:	Martijn Bink (OE/ERK/Archeoloog/2015/00005)
Coördinaten:	Noord: 160.800 / 224.490 Zuid: 160.940 / 224.320
Provincie, gemeente:	Antwerpen, Brasschaat
Uitvoering:	april 2019, juni 2021
Auteur:	drs. M. Bink, dr. M.R. Groenhuijzen
Illustraties:	A. Huijsmans MA, drs. M. Bink, dr. M.R. Groenhuijzen
Omslagontwerp:	M. Kriek

ISBN: 978-90-8614-946-9

Relevante thesauri termen: bureauonderzoek

©VUhs archeologie, Amsterdam, juni 2021
De Boelelaan 1105
1081 HV AMSTERDAM

INHOUD

1	Inleiding	4
1.1	Kader en motivatie	4
1.2	Plangebied en geplande werkzaamheden	5
1.2.1	Oppervlakte van het plangebied en ingreep	6
1.3	Bestaande situatie en bekende verstoringen	7
1.4	Archeologische voorkennis	10
1.5	Doel en vraagstelling van het onderzoek	10
1.6	Randvoorwaarden	11
1.7	Opzet van het rapport en motivatie bronnenmateriaal	11
2	Bureauonderzoek (assessment)	12
2.1	Aardkunde (landschap en bodem)	12
2.1.1	Geologische ontwikkeling	12
2.1.2	Reliëf en bodem binnen het plangebied	13
2.2	Archeologische en historische situatie	15
2.2.1	Archeologische situatie	15
2.2.2	Historische situatie	17
2.2.3	Luchtfotografie (Nieuwste Tijd situatie)	20
2.3	Archeologische verwachting / synthese	21
2.4	Samenvatting	22
3	Literatuur	23
4	Lijst van bijlagen	23

1 INLEIDING

1.1 KADER EN MOTIVATIE

In opdracht van IGEAN heeft VUHbs archeologie een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd voor het project site Coppens in de gemeente Brasschaat (fig. 1.1 en 1.2). Binnen het plangebied zullen enkele gebouwen worden afgebroken en een nieuw gebouw worden geplaatst. Een deel van het terrein zal tot parking worden omgezet. Door de werken zullen de bodem en eventueel aanwezige archeologische resten worden verstoord.

Het onroerend erfgoed decreet van 12 juli 2013, artikel 5.4.1 stelt dat bij de aanvraag van een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen met ingreep in de bodem een archeologienota wordt toegevoegd wanneer de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt, als het plangebied niet gelegen is in een archeologische zone, in een beschermde archeologische site of opgenomen is in de vastgestelde inventaris van archeologische zones. Het plangebied en de oppervlakte van de ingrepen overschrijden deze criteria (zie *infra*).

De wijziging van het decreet op 5 jul 2017 geeft vrijstelling van de verplichting tot onderzoek bij werken aan lijninfrastructuur (niet gelegen in een archeologische zone of beschermde archeologische site) van meer dan 1000 m, waarbij de oppervlakte van de bodemingrepen buiten het gabarit de 1000 m² niet overschreden wordt. Deze wijziging is niet van toepassing op het plangebied.

Het plangebied valt niet in een zone waarin geen archeologisch erfgoed meer te verwachten valt.

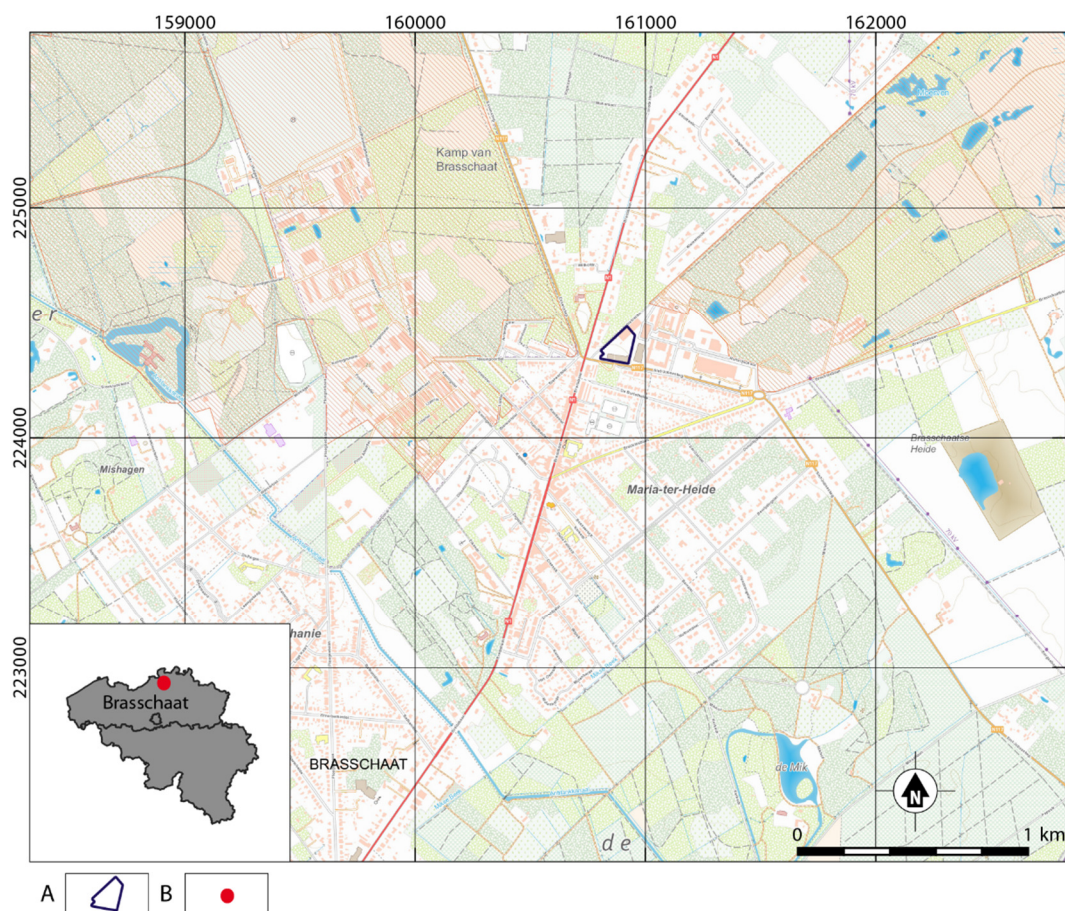

Fig. 1.1. Brasschaat-Lt. Coppenskazerne. Locatie van het plangebied op de topografische kaart en de locatie van Brasschaat in België. Bron: wms.ngi.be/cartoweb. Schaal 1:50.000

A plangebied; B locatie gemeente.

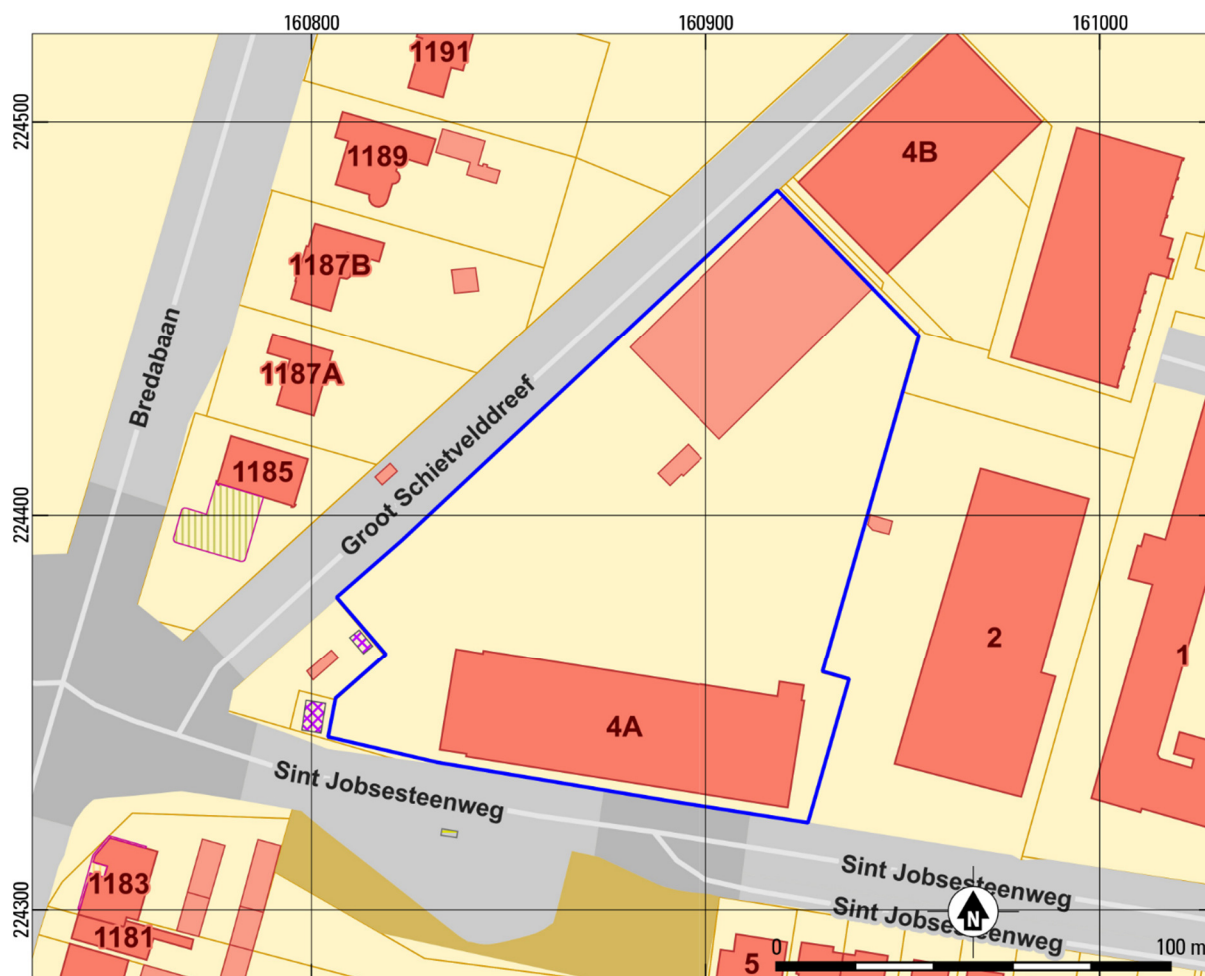

Fig. 1.2. Brasschaat-Lt. Coppenskazerne. Locatie van het plangebied (blauw omlijnd) op het Groot Referentie Bestand (GRB). Bron: geopunt.be. Schaal 1:2.000.

1.2 PLANGEBIED EN GEPLANEDE WERKZAAMHEDEN

Het onderzoeksgebied maakt deel uit van de voormalige Luitenant Coppenskazerne. Het betreft het westelijke deel van de kazerne. Het onderzoeksgebied wordt aan de zuidzijde begrensd door de Sint Jobsesteenweg, aan de noordwestzijde door de Groot Schietveldreef en aan de oostzijde door de rest van het kazerneterrein (fig. 1.2). Binnen het plangebied zullen de twee meest noordelijke gebouwen worden afgebroken (waaronder loods C55 en het bijgebouw C11), wordt de voormalige smeerput voor tanks verwijderd en wordt de bestaande betonverharding geheel opgebroken. De zuidelijke loods C7 blijft grotendeels behouden, met uitzondering van twee uitbouwgedeelten aan de westzijde en de noordoostzijde, die worden afgebroken. De bomen in de zuidwestelijke hoek van het gebied blijven ook behouden (fig. 1.3; bijlage 2).

Op het vrijgekomen terreindeel wordt nieuwbouw gerealiseerd, bestaande uit een halfondergrondse parking met kantoorgebouw, werkplaats en truckwash (oppervlak 3405 m²). De te behouden loods C7 wordt gerenoveerd. (fig. 1.4; bijlage 3). Op het grootste deel van het terrein wordt vervolgens een volledig nieuwe parking aangelegd met kleine groenstroken. Plaatselijk vinden nog werkzaamheden op geringere oppervlakken plaats voor de aanleg van regenwaterputten, septische putten en ten behoeve van een BEO-veld.

zone / straat	werkzaamheden	verstoringsdiepte
Plangebied	Nieuwbouw met halfondergrondse parking, ca. 3405 m ²	Ca. 2.20 m
	Bovengrondse parking en overige verharding, ca. 5700 m ²	Ca. 0.40 m
	Regenwaterputten en septische putten	Ca. 3.20 m
	BEO-veld	Ca. 1.00-1.50 m

Tabel 1.1. Brasschaat-Lt. Coppenskazerne. Overzicht van de geplande werkzaamheden.

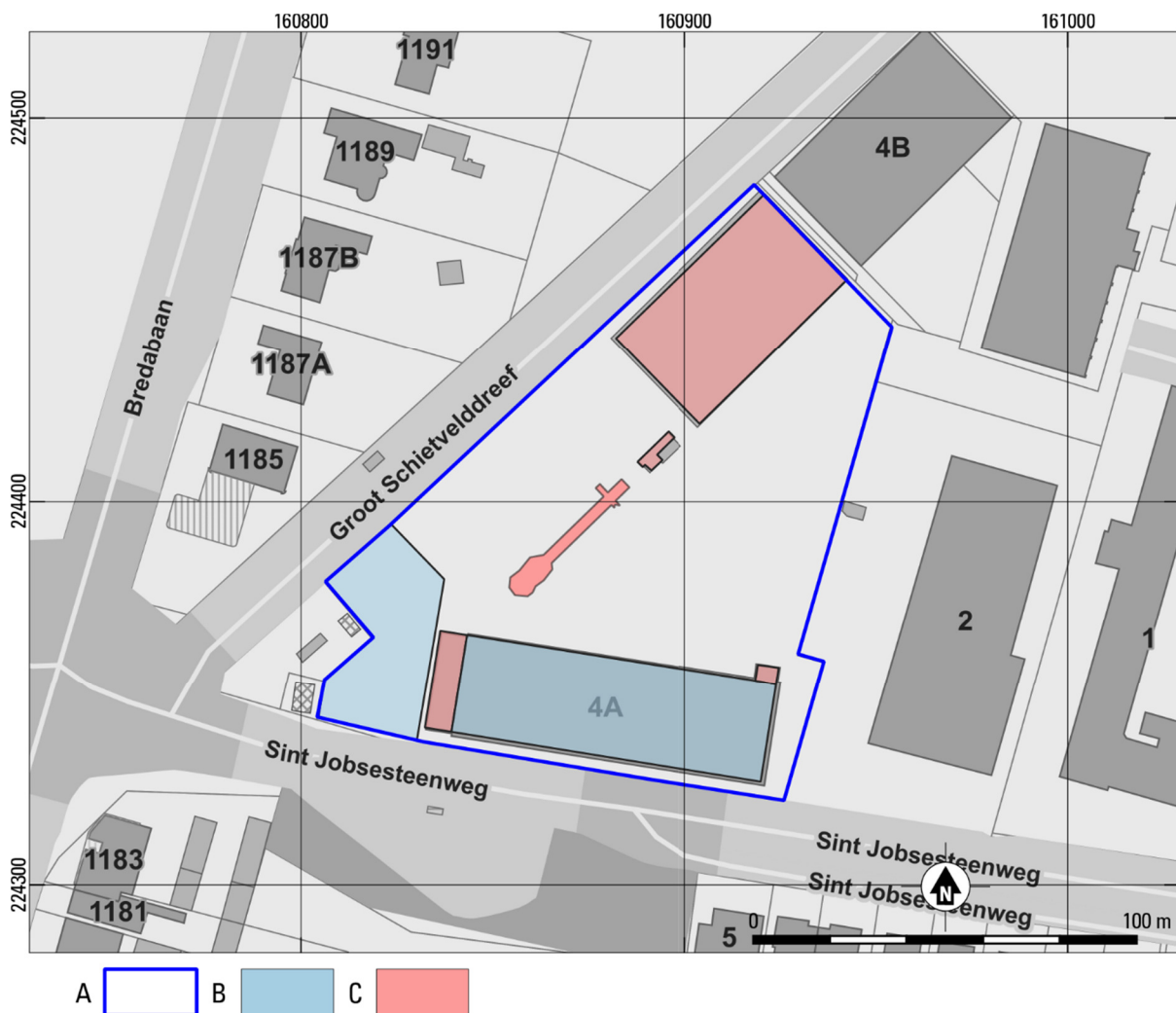

Fig. 1.3. Brasschaat-Lt. Coppenskazerne. Te slopen en te behouden elementen, geprojecteerd op het GRB. Bron: geopunt.be. Schaal 1:2.000.

A plangebied; B behoud; C slopen.

1.2.1 OPPERVLAKTE VAN HET PLANGEBIED EN INGREEP

Het totale oppervlak van het plangebied bedraagt 14.005 m². Doordat de oppervlakte van het plangebied groter is dan 3000 m² en de oppervlakte van de bodemingreep groter is dan 1000 m², is het volgens het nieuwe archeologiedecreet nodig een archeologienota bij de vergunningsvraag toe te voegen. De kadastrale gegevens zijn weergegeven in tabel 1.2 en figuur 1.2.

Kadastrale gegevens

Gemeente Brasschaat, 1ste afdeling, sectie B
Perceel 231F3

Tabel 1.2. Brasschaat-Lt. Coppenskazerne. Kadastrale gegevens. Bron: CadGIS Viewer.

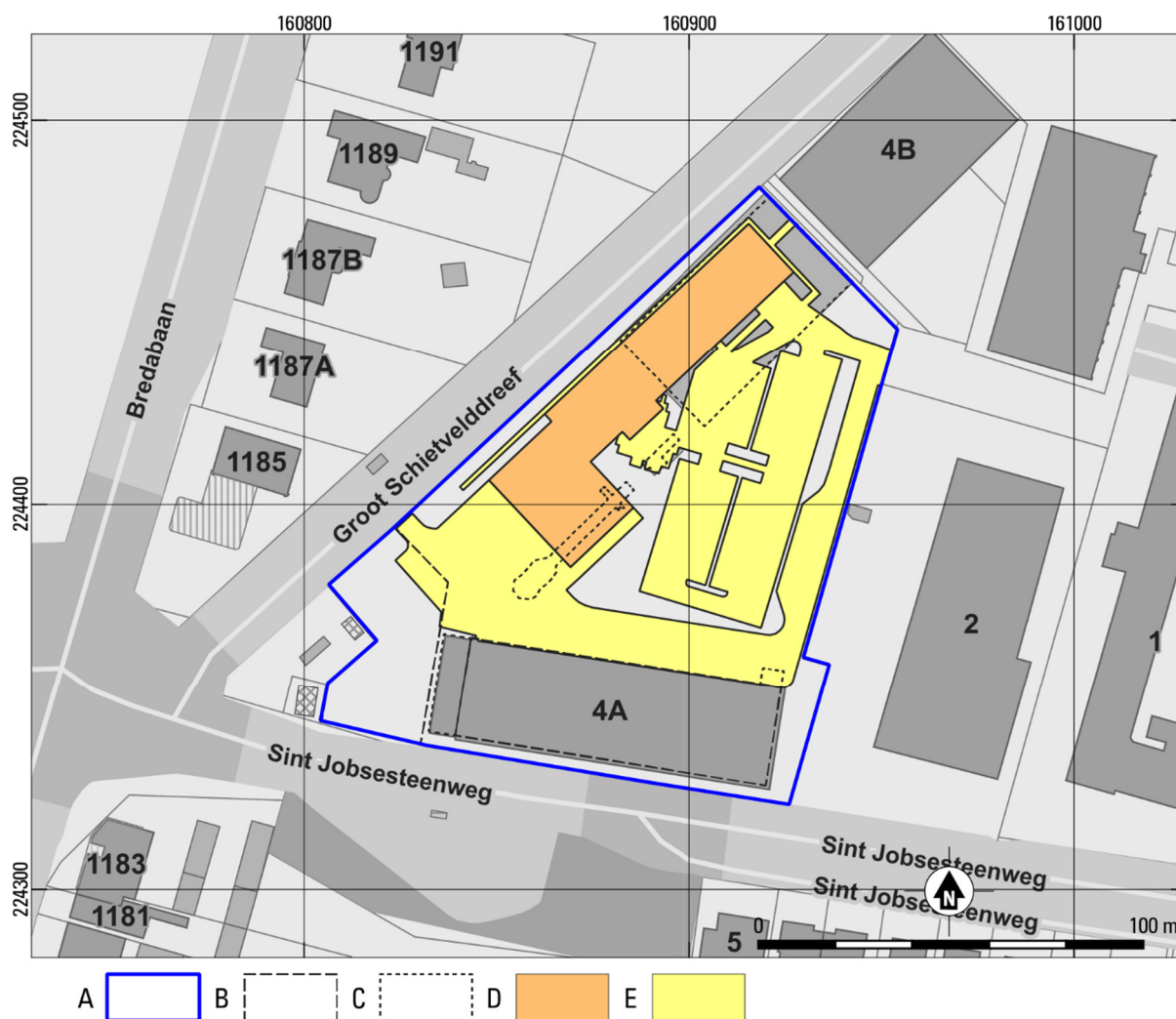

Fig. 1.4. Brasschaat-Lt. Coppenskazerne. Ligging nieuwbouw en te verharden terreindeel, geprojecteerd op het GRB.

Bron: geopunt.be. Schaal 1:2.000.

A plangebied; B behoud; C slopen; D nieuwbouw; E verhard/parking.

1.3 BESTAANDE SITUATIE EN BEKENDE VERSTORINGEN

De funderingsdiepten en de diepte van de vergravingen onder de verhardingen zijn niet exact bekend. In onderstaande tekst wordt daarom uitgegaan van vermoedelijke minimale diepten. Deze diepten zijn op figuur 1.5 en in tabel 1.3 weergegeven. In figuur 1.6 zijn foto's van de bebouwing opgenomen.

Binnen het plangebied zijn een loods en bijgebouw te slopen. Deze zijn onderzocht in het kader van het RUP Lt. Coppenskazerne fase 2.¹ De hierbij aangehouden nummering wordt ook hier gebruikt. De

¹ Moereels et al. 2011.

loods (C55) is gebouwd van staalplaten met een drievoudig zadeldak. Het bouwjaar is niet gekend. De loods fungeerde als stelplaats voor tanks en zal binnen ook geheel verhard zijn. De funderingsdiepte is onbekend, maar gezien de verharding is sprake van minstens 50 cm versterking.

Het bijgebouw C11 is een tankstation. Ook hiervan is geen bouwjaar gekend, maar vermoedelijk stamt het uit de jaren '70 van de vorige eeuw. Bij het tankstation zal ook een (ondergrondse) brandstoftank hebben gelegen. Bovendien is er een groot risico op de aanwezigheid van bodemvervuiling ter plaatse door weggelekte brandstof.

Ten westen van loods C55 en noordwesten van het bijgebouw C11 was voorheen nog het bijgebouw C11a aanwezig. Dit betrof een staalplaten berging. Deze berging werd gebruikt als magazijn voor brandstoffen en onderhoudsproducten. Het bijgebouw C11a is inmiddels al verwijderd.

Ten zuidwesten van gebouw C11 ligt een smeerput. Deze zal minstens 2 m ingegraven zijn. Bovendien kan ook de smeerput voor bodemvervuiling ter plaatse hebben gezorgd.

Naast genoemde gebouwen is de oppervlakte van het terrein verhard met beton/stelconplaten. Tevens is riolering en regenwaterafvoer onder de verharding aanwezig (bijlage 2).

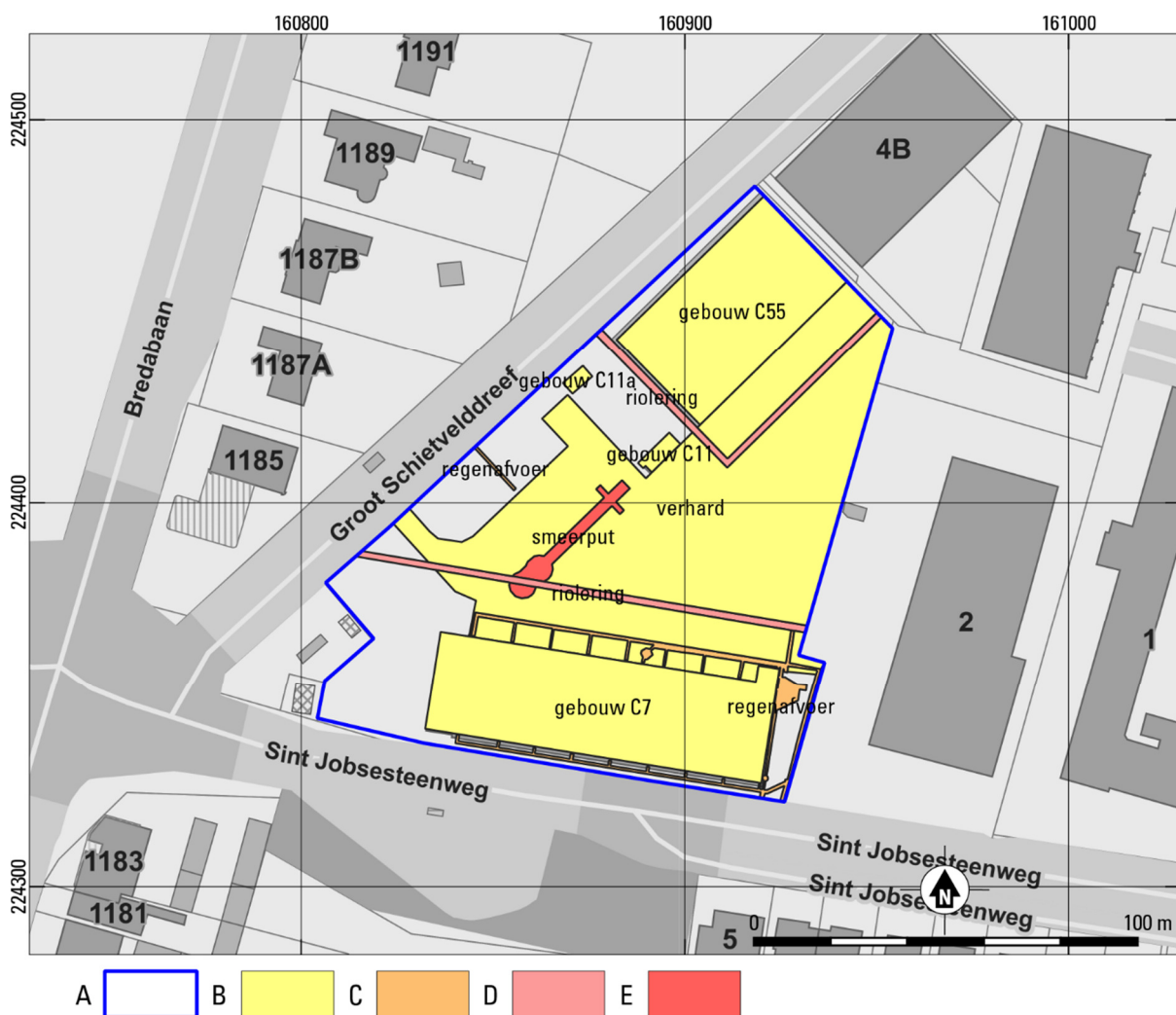

Fig. 1.7. Brasschaat-Lt. Coppenskazerne. Overzicht van bekende/minimale verstoringsdiepten, geprojecteerd op het GRB.

Bron: geopunt.be. Schaal 1:2.000.

A plangebied; B 0.50 m; C 0.60 m; D 1.20 m; E 2.00 m.

Nummer RUP	Aanwezige verstoring	verstoringsdiepte
C55	Loods	Minstens 0.50 m
C11	Tankstation	Minstens 0.50 m
C11a	Berging	Vermoedelijk beperkt
	Smeerput	>2.0 m
	Verharding terrein	Ca. 50 cm
	Riolering	>1 m
	Regenwaterafvoer	0.5-1.0 m

Tabel 1.3. Brasschaat-Lt. Coppenskazerne. Overzicht van de bekende verstoringen.

A

B

C

D

Fig. 1.6. Brasschaat-Lt. Coppenskazerne. Foto's van de bebouwing van het terrein. Bron: Moereels *et al.* 2010.

A gebouw C7; B gebouw C55; C gebouw C11; D gebouw C11a.

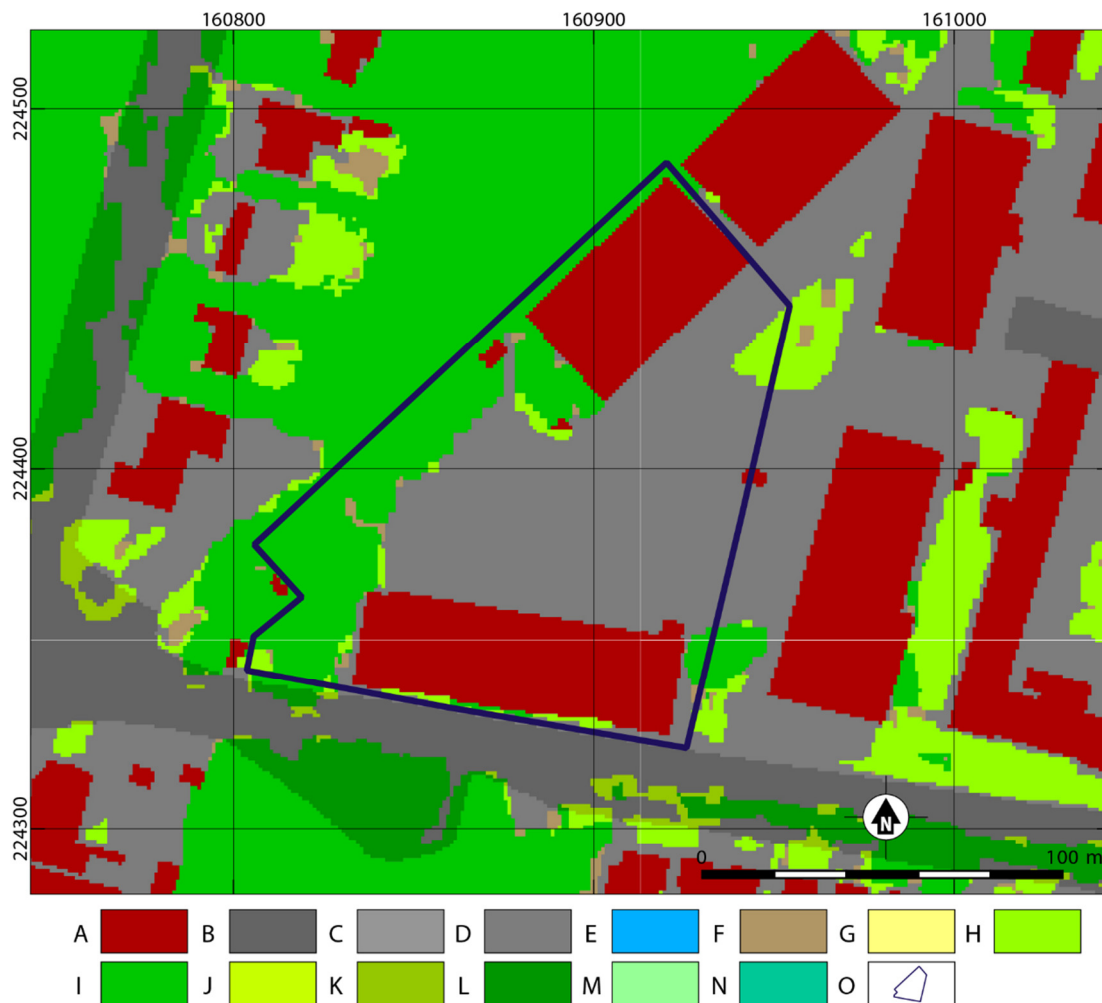

Fig. 1.5. Brasschaat-Lt. Coppenskazerne. Uitsnede van de bodembedekkingskaart (2012). Bron: geopunt.be. Schaal 1:2.000.

A gebouwen; B autowegen; C overig afgedekt; D spoorwegen; E water; F overig afgedekt; G akker; H gras / struiken; I bomen; J gras / struiken (landbouwgebruiksperceel); K gras / struiken (WBN); L gras / struiken (WTZ); M gras / struiken (WTZ); N bomen (WTZ); O plangebied.

1.4 ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS

Binnen het plangebied is niet eerder archeologisch onderzoek uitgevoerd.

1.5 DOEL EN VRAAGSTELLING VAN HET ONDERZOEK

Het doel van het onderzoek als geheel is het opsporen en in kaart brengen van de eventueel in het plangebied aanwezige archeologische vindplaatsen. Allereerst dient door middel van het bureauonderzoek aan de hand van bestaande bronnen informatie verworven te worden over bekende of te verwachten archeologische resten en / of sporen. De volgende onderzoeksvragen dienen beantwoord te worden:

- Zijn er aanwijzingen voor verstoringen binnen het plangebied? (paragraaf 1.3)
- Wat is de geologische opbouw van het plangebied? (paragraaf 2.1)
- Wat zijn de bekende en verwachte archeologische resten en / of sporen binnen het plangebied? Wat is bekend van het karakter, de omvang, datering, gaafheid en conservering van deze resten? (paragraaf 2.2)

- Wat is de impact van de geplande werkzaamheden? (paragraaf 2.3)

Na het uitvoeren van een bureauonderzoek zal bekend zijn of archeologische waarden aanwezig zijn en op welke manier deze waarden beschermd dienen te worden. Dit kan *in situ* als de waarden niet in gevaar komen door de geplande werkzaamheden of *ex situ* als de waarden onomkeerbaar vernietigd worden.

1.6 RANDVOORWAARDEN

Het betreft een bureauonderzoek voor een ingreep in de bodem met uitgesteld vervolgonderzoek. De percelen binnen het plangebied zijn op het moment van bureauonderzoek niet goed toegankelijk, waardoor vervolgonderzoek in uitgesteld traject plaats zal vinden. Dit geldt voor vooronderzoek zonder ingreep in de bodem (landschappelijke boringen) en vervolgonderzoek met ingreep in de bodem (verkenkende en waarderende archeologische boringen, proefputten en proefsleuven).

1.7 OPZET VAN HET RAPPORT EN MOTIVATIE BRONNENMATERIAAL

De verslaglegging is per uitgevoerd onderdeel van het onderzoek samengesteld. In hoofdstuk 2 zullen de resultaten (assessment) van het bureauonderzoek worden beschreven. Hierbij zal eerst de geologische ontwikkeling voor het plangebied besproken worden alsmede de bodemontwikkeling. Daarna zal de archeologische en historische situatie geschetst worden aan de hand van een historisch kaart materiaal en literatuur. Voor wat betreft de historische gegevens is gebruik gemaakt van de beschikbare literatuur - voornamelijk online (zie literatuur). De historische cartografische bronnen (Ferrariskaart, Atlas der Buurtwegen, Vandermaelenkaart) zijn geraadpleegd via de raadpleegdienst voor historische cartografie (Agiv). De bodemkundige kaarten zijn geraadpleegd op de website www.dov.vlaanderen.be. De bekende archeologische gegevens zijn opgezocht op de Centrale Archeologische Inventaris. Daarnaast is gebruik gemaakt van Cartesius.be om het historisch kaartmateriaal waar nodig aan te vullen.

De afgebeelde kaarten zijn vervaardigd in QGIS/ArcGIS en weergegeven in Lambert 1972 projectiesysteem.

2 BUREAUONDERZOEK (ASSESSMENT)

2.1 AARDKUNDE (LANDSCHAP EN BODEM)

2.1.1 GEOLOGISCHE ONTWIKKELING

Het plangebied ligt in het zandgebied van de Antwerpse Noorderkempen. Het Tertiaire substraat wordt gevormd door de afzettingen van Lid A van de Formatie van Merksplas. Dit zijn de jongste tertiaire afzettingen die dateren uit het Boven-Pliocene en het begin van het Pleistoceen. Destijds lagen de Noorderkempen in een estuarien milieu waarin grijze grove tot half grove licht glauconiethoudende zanden werden afgezet.²

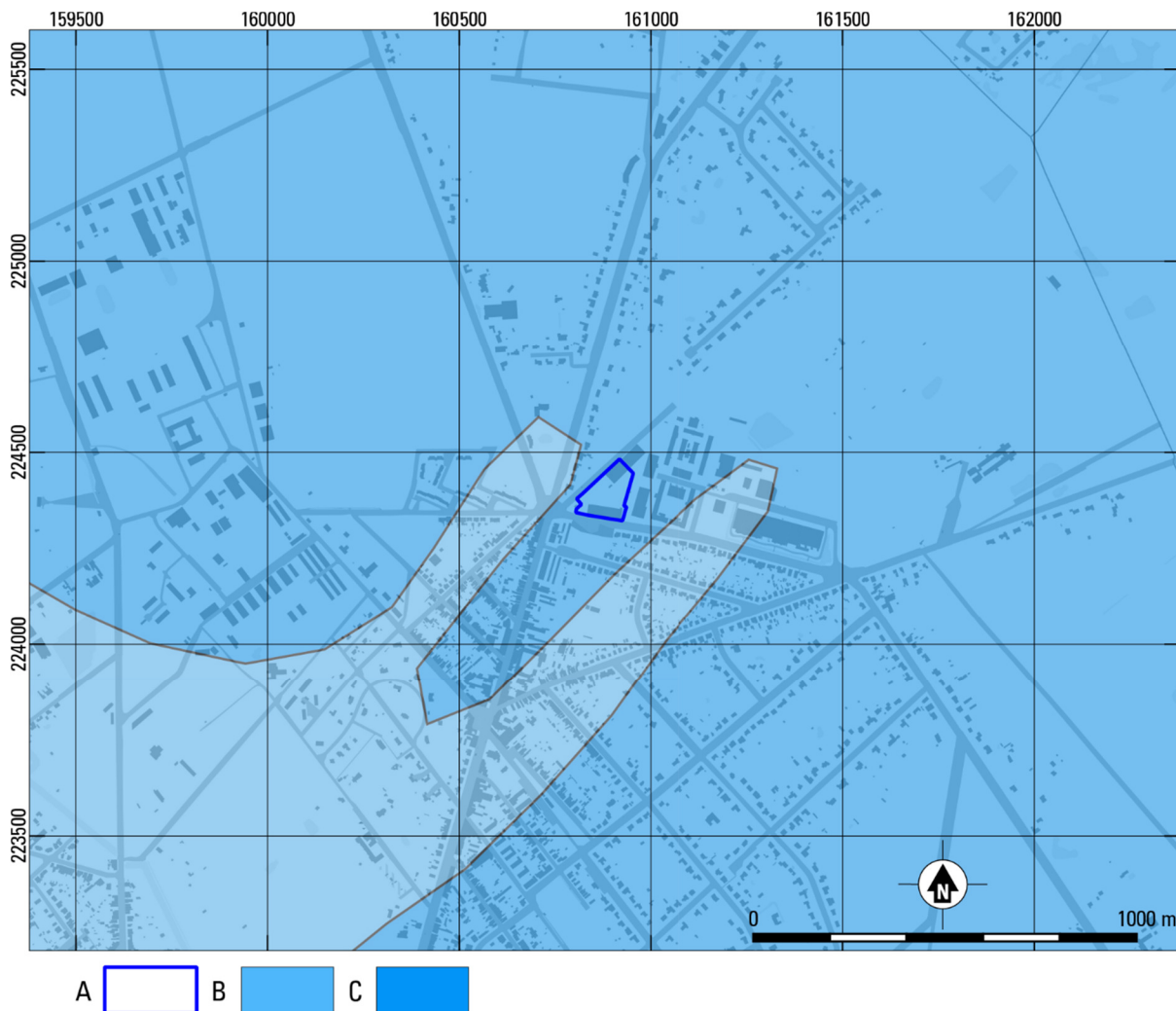

Fig. 2.1. Brasschaat-Lt. Coppenskazerne. Uitsnede van de Quartair geologische kaart. Bron: dov.vlaanderen.be. Schaal 1:20.000.

A plangebied; B profieltype 21; C profieltype 22.

Aan het begin van het Quartair is nog steeds sprake van een estuarien milieu, en in het Vroeg-Pleistoceen vond nog de afzetting van de Formatie van Merksplas plaats. Het verdere verloop van het Pleistoceen kent een cyclische afkoeling in verschillende ijstijden. In de ijstijden verdween de mariene invloed en is sprake

² Jacobs et al 2010, 19. De Tertiairgeologische Kaart toont buiten de ligging op de afzettingen van de Formatie van Merksplas geen details en is om deze reden niet in het rapport afgebeeld.

De Quartairgeologische kaart (fig. 2.1) toont de verspreiding van de Pleistocene afzettingen aan de hand van profieltypen. Het plangebied is gelegen ter plaatse van profieltype 22, waar de stratigrafie bestaat uit estuariene afzettingen van de Formatie van Merksplas, afgedekt door de nat-eolische afzettingen van de Formatie van Gent. In de omgeving is ook nog profieltype 21 gekarteerd. De stratigrafie hier is vrijwel gelijk aan die van profieltype 22, met het onderscheid dat hier ook mogelijke intercalatie van fluviatiele en eolische afzettingen is binnen de Tertiaire/Vroeg-Pleistocene Formatie van Merksplas.

Het plangebied bevindt zich volgens de bodemkaart (fig. 2.2) in overbouwd gebied (code OB). Uit de omliggende elementen op de bodemkaart is echter ook op te maken dat de oorspronkelijke bodem een matig natte, matig fijne zandgrond is met een duidelijke humus en/of ijzer B-horizont (code Zdgb). Dit betekent dat ter plaatse een podzolgrond aanwezig was waarvan de B-horizont vaak compact/verkit is, waardoor de afwatering vrij slecht is. Deze podzolgrond is in de 19de eeuw in gebruik genomen als akker, waarbij de bovenste ca. 30 cm van de podzol zal zijn verploegd.

Volgens het digitale hoogtemodel (fig. 2.3) bevindt het plangebied zich op de zuidwestelijke helling van een noordwest-zuidoost georiënteerde dekzandrug die de Scheldevallei flankeert. Dit betekent dat ook over het plangebied een klein hoogteverschil van 50 cm tussen het zuidwestelijke en het noordoostelijke deel aanwezig is. Dit hoogteverloop heeft over de lengte van het terrein van ca. 200 m nauwelijks betekenis. Er is dan ook geen sprake van erosiegevoeligheid. Gezien het zeer beperkte reliëf in de ruimere omgeving is het onwaarschijnlijk dat sprake zal zijn van zandverstuiving in recentere perioden, waardoor vindplaatsen uit het holoceen overstoven zijn geraakt.

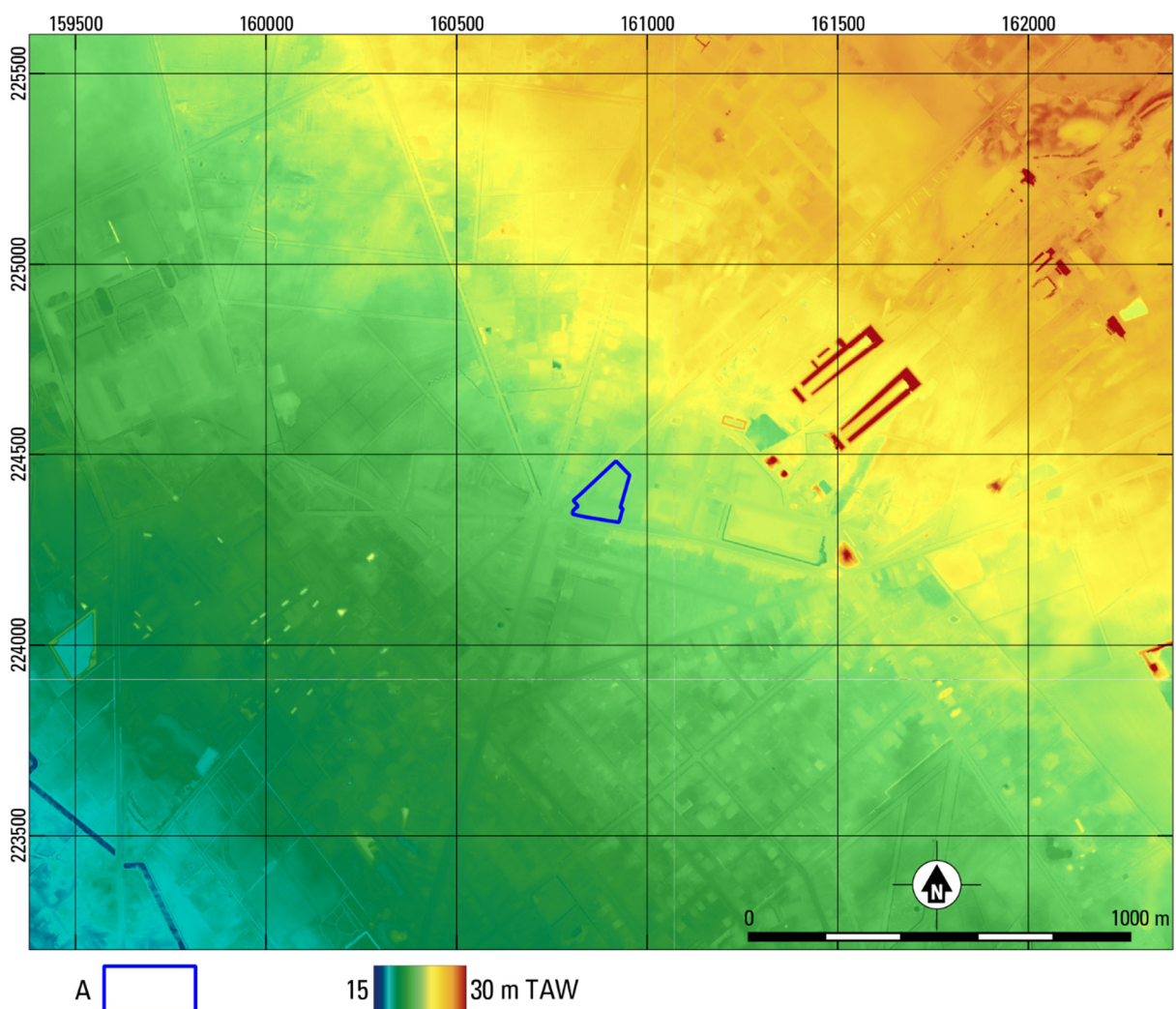

Fig. 2.3. Brasschaat-Lt. Coppenskazerne. Uitsnede van het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, met daarop zichtbaar het hoogteverloop van . Bron: dov.vlaanderen.be. Schaal 1:20.000.
A plangebied.

2.2 ARCHEOLOGISCHE EN HISTORISCHE SITUATIE

2.2.1 ARCHEOLOGISCHE SITUATIE

Binnen een straal van 1000 m rondom het onderzoeksgebied zijn slechts vier CAI-locaties aanwezig (tabel 2.1; fig. 2.4).

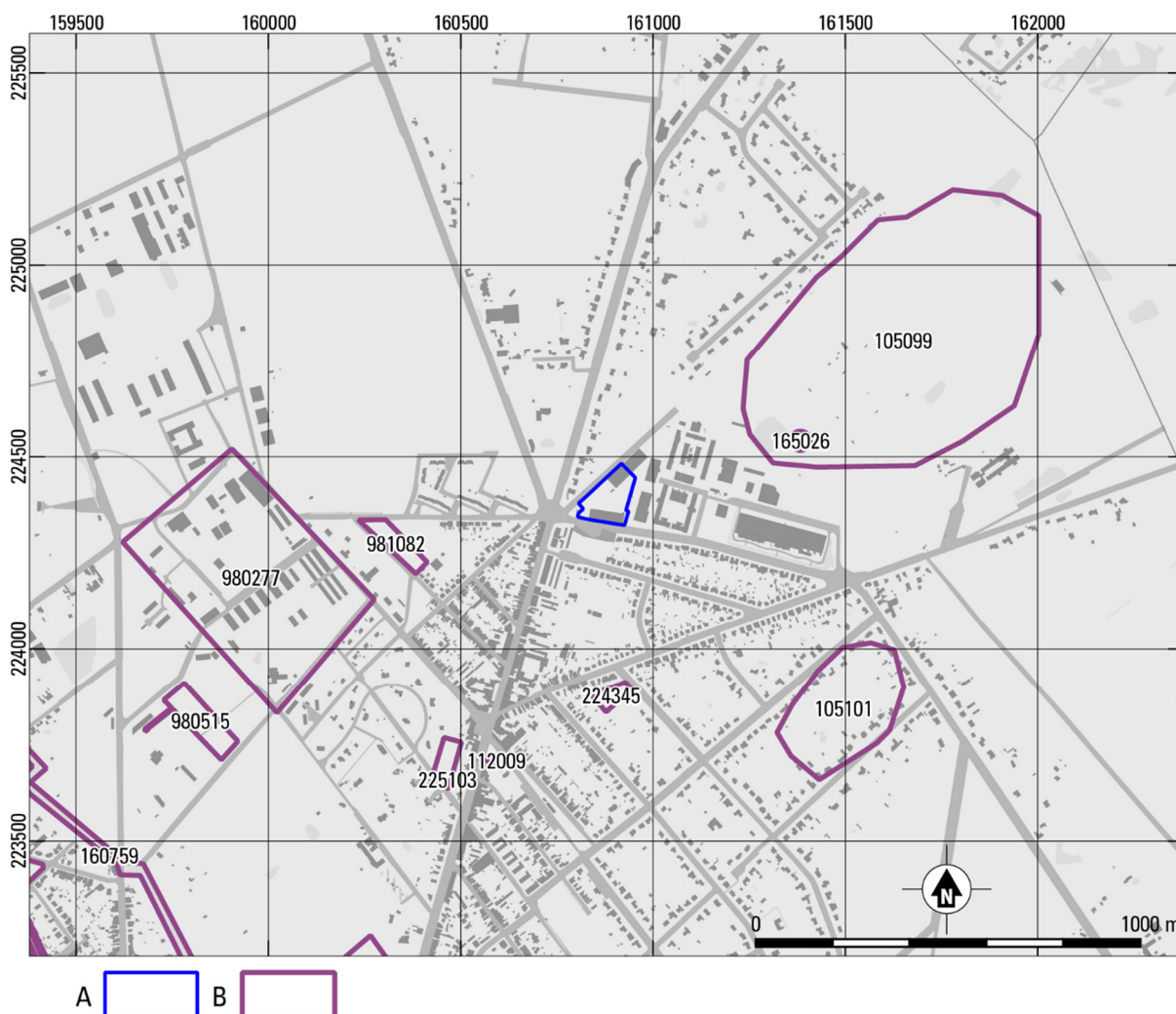

Fig. 2.4. Brasschaat-Lt. Coppenskazerne. Aanduiding van de locaties uit de Centrale Archeologische Inventaris in de omgeving van het plangebied, geprojecteerd op het GRB. Bron: CAI en geopunt.be. Schaal 1:20.000.

Op het Groot Schietveld, ten noordoosten van het plangebied, zijn meerdere concentraties voorstenen artefacten uit het (Vroeg) Mesolithicum aangetroffen.⁴ In 1911 heeft het Jubelparkmuseum hier een opgraving uitgevoerd. Ook ten zuidoosten van het onderzoeksgebied is een vondstenconcentratie of losse vondst uit het Mesolithicum aangetroffen.⁵

Op 570 m ten zuidwesten van het plangebied is een CAI-locatie aangewezen dat onderdeel uitmaakt van het militaire Kamp van Brasschaat. Dit is het oudste deel van het kamp, het Westerkwartier, dat teruggaat tot 1820.⁶ Op 650 m ten zuidwesten van het plangebied is een kerk gelegen die teruggaat tot een privékapel uit 1770.⁷

⁴ CAI-locaties 105099 en 165026.

⁵ CAI-locatie 105101.

⁶ CAI-locatie 980277.

⁷ CAI-locatie 112009.

CAI-locatie	Datering	Klasse	Omschrijving
105099	Vroeg Mesolithicum	Vondstenconcentratie	
105101	Mesolithicum	Vondstenconcentratie	Mogelijk losse vondst
112009	18de/19de eeuw	Kapel	Privé-kerk uit 1770, vanaf 1852 parochiekerk
165026	Mesolithicum	Vondstenconcentratie	
224345	-	-	Archeologisch vooronderzoek
225103	18de-20ste eeuw	Grondsporen	Archeologisch vooronderzoek
980277	19de eeuw	Militair kamp	Kaartstudie, Kamp van Brasschaat
981082	18de eeuw	Grondsporen	Archeologisch vooronderzoek

Tabel 2.1. Overzicht van de CAI-locaties in een straal van 1000 m van het plangebied.

Op 410 m ten zuiden van het plangebied heeft ARON een archeologisch onderzoek uitgevoerd voor een onbebouwd terrein aan de Hensbergelei. Uit het landschappelijk booronderzoek is gebleken dat in het volledige terrein zandbodems aanwezig zijn. In het noordwestelijke deel is een intact podzolprofiel aangetroffen, in andere delen is de bodem niet bewaard of was sprake van een ophoging. In het deel met het intacte podzolprofiel is een archeologisch booronderzoek uitgevoerd, maar dit heeft geen vondsten opgeleverd. In het hele plangebied is tot slot een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd, maar ook dit heeft geen sporen of vondsten opgeleverd.⁸

Op 660 m ten zuidwesten van het plangebied heeft RAAP België een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd voor een onbebouwd terrein aan de Zegelei. Uit het landschappelijk booronderzoek is gebleken dat in het noorden en zuiden van het plangebied een onverstoord ondergrond aanwezig is met een podzolprofiel in dekzand, met ondiep voorkomende getijdenafzettingen. In het centrale deel was nog een puinpakket van 40 cm aanwezig. In het archeologisch booronderzoek inclusief een proefput is één vuursteenfragment aangetroffen op 100-110 cm onder maaiveld, in de top van de getijdenafzettingen onder het dekzand. Het gaat echter om een verspoeld fragment, dat geen *in situ* steentijdvindplaats vertegenwoordigt. In het proefsleuvenonderzoek zijn twee sporen van een greppel aangetroffen die waarschijnlijk behoren tot een perceelgrens uit de 19de eeuw. Ook zijn ploegsporen aangetroffen die kunnen dateren in de 18de tot 20ste eeuw.⁹

Tot slot is net buiten de straal van 1000 m, op 1060 m ten zuidwesten van het plangebied, een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd door Fodio voor een onbebouwd terrein aan de Garçondreef. Er is geen landschappelijk of archeologisch booronderzoek uitgevoerd. Uit het proefsleuvenonderzoek is gebleken dat de oorspronkelijke podzolbodem nagenoeg volledig verstoord is door de aanplanting van een sterrenbos in de 18de eeuw. Van dit geometrische parkbos zijn de sporen in kaart gebracht, maar er zijn geen oudere sporen aangetroffen.¹⁰

⁸ CAI-locatie 224345; Van de Staey *et al.* 2018.

⁹ CAI-locatie 225103; Pincé 2019.

¹⁰ CAI-locatie 981082; De Beenhouwer *et al.* 2021.

2.2.2 HISTORISCHE SITUATIE

De oudste kaart waarop het plangebied redelijk nauwkeurig wordt afgebeeld is de Ferraris-kaart (1771-1778; fig. 2.5). Op deze kaart is de Bredabaan reeds aanwezig ten westen van het plangebied. Ten oosten van het plangebied loopt een tweede noord-zuid georiënteerde weg, wat waarschijnlijk een oudere voorloper is van de meer rechtgetrokken Bredabaan. Ten westen van het onderzoeksgebied is een landgoed gelegen met een zogenaamd 'sterrenbos', een geometrisch parkbos dat in de 18de eeuw is aangelegd. Het onderzoeksgebied is grotendeels nog heidegrond, het noordelijke deel is als akker in gebruik.

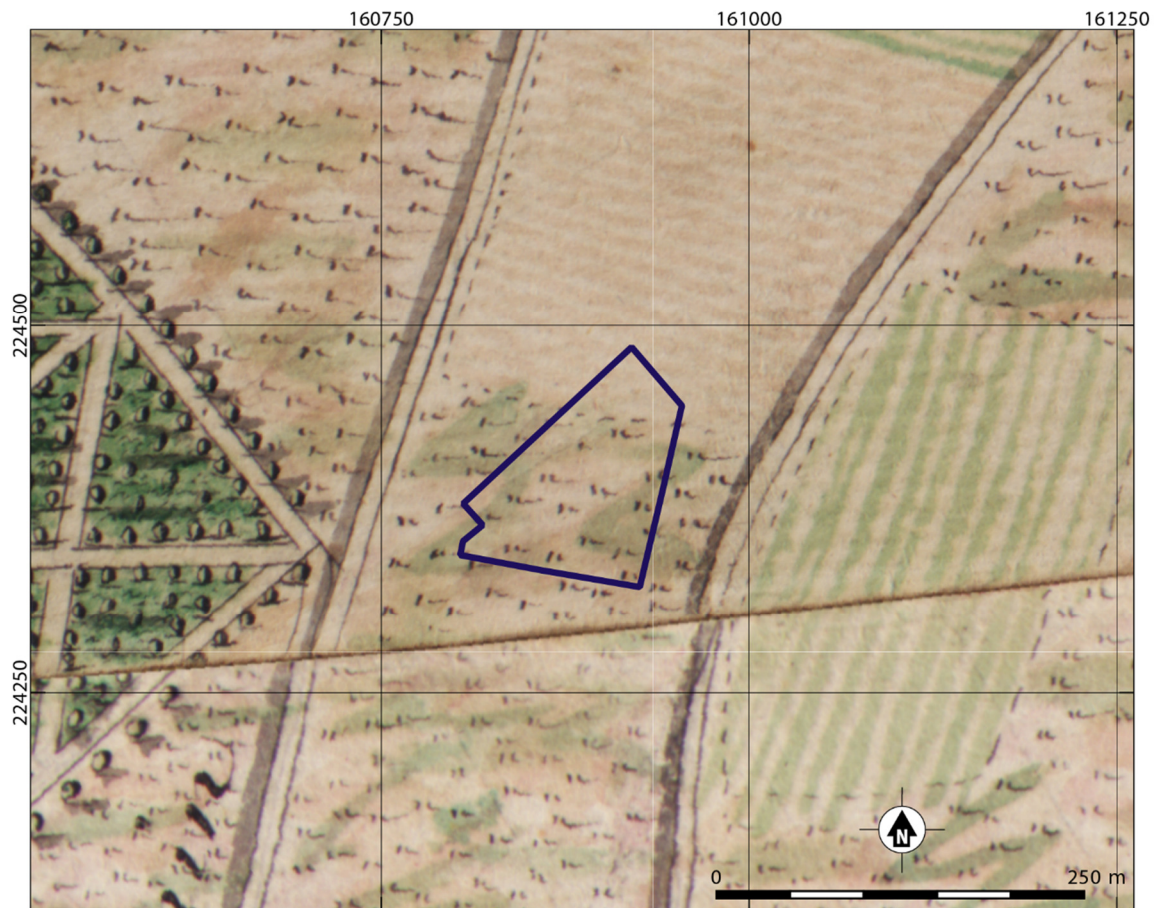

Fig. 2.5. Brassaacht-Lt. Coppenskazerne. Plangebied geprojecteerd op een uitsnede van Ferraris-kaart (1771-1778). Bron: geo.onroerenderfgoed.be. Schaal 1:5.000.

De Atlas der Buurtwegen (1843-1845; fig. 2.6) toont een meer gecultiveerd landschap met gebouwen langs de Bredabaan en ter hoogte van het onderzoeksgebied een percelering die vermoedelijk op akkers duidt. Tussen het sterrenbos en de Bredabaan is het landgoed verder ontwikkeld. Dit staat aangegeven als 'Wittehoef'. Op de topografische kaart Vandermaelen (1846-1854; fig. 2.7) is de situatie ongewijzigd.

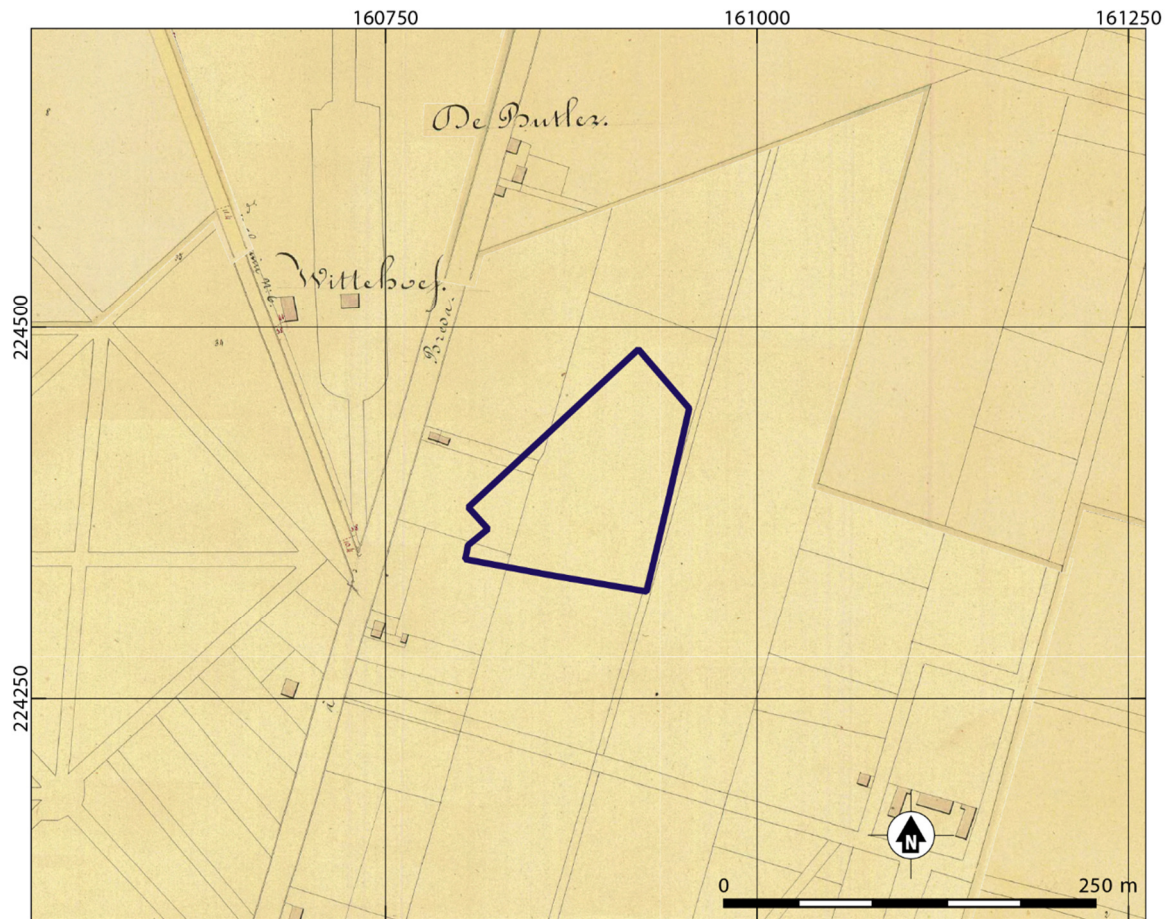

Fig. 2.6. Brasschaat-Lt. Coppenskazerne. Plangebied geprojecteerd op een uitsnede van Atlas der Buurtwegen (1843-1845).
Bron: geo.onroerendergoed.be. Schaal 1:5.000.

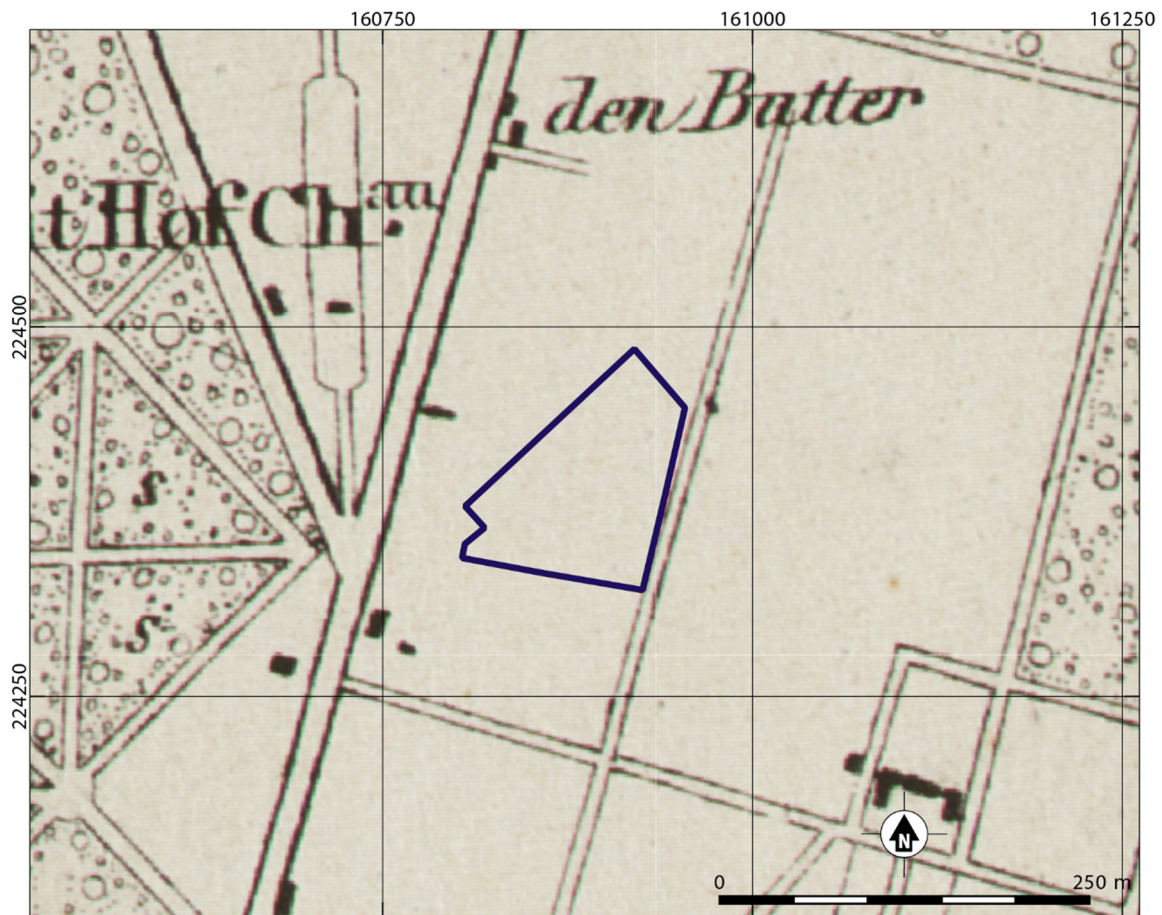

Fig. 2.7. Brasschaat-Lt. Coppenskazerne. Plangebied geprojecteerd op een uitsnede van Vandermaelenkaart (ca. 1850).
Bron: geo.onroerendergoed.be. Schaal 1:5.000.

Historiek van de Lt. Coppenskazerne¹¹

Na het einde van de Napoleontische oorlogen ging het nieuw gevormde Koninkrijk der Nederlanden op zoek naar oefenterreinen voor hun troepen. In 1820 werd door Koning Willem I het terrein in Brasschaat als oefenterrein aangewezen. Na de Belgische onafhankelijkheid blijft het terrein als oefengebied in gebruik. Vanaf 1852 wordt het terrein ook bebouwd en ingericht. In het Groot Schietveld, ten noordoosten van het onderzoeksgebied worden schootsstellingen gebouwd voor vestingsartillerie. Aan de oostzijde van de kazerne worden bunkers en een koepel met een 75 mm kanon gebouwd.

In 1914 worden direct ten oosten van het onderzoeksgebied een manege en vier paardenstallen gebouwd. Het te behouden gebouw in het zuiden van het onderzoeksgebied is in 1923 als manege gebouwd. Tijdens de Tweede Wereldoorlog raakt het complex zwaar beschadigd door twee V2 bommen.

Na de oorlog wordt de kazerne tussen 1954 en 1960 gebruikt voor de kaderopleiding en vanaf 1965 is de kazerne in gebruik door het 18de regiment rijdende artillerie. Vanaf 1994 is de kazerne door wisselende eenheden gebruik en raakt de kazerne langzaam buiten gebruik tot deze in 2007 door het leger geheel verlaten wordt.

¹¹ <https://www.regiedergebouwen.be/nl/historiek-lt-coppenskazerne>

2.2.3 LUCHTFOTOGRAFIE (NIEUWSTE TIJD SITUATIE)

Op de luchtfoto van 1971 is de situatie voor zover zichtbaar gelijk aan de huidige situatie. De jongste luchtfoto toont wel aan dat de smeerput voor voertuigen reeds opgevuld of verwijderd is.

Fig. 2.8. Brasschaat-Lt. Coppenskazerne. Plangebied geprojecteerd op de luchtfoto van 1971. Bron: geopunt.be. Schaal 1:5.000.

Fig. 2.9. Brasschaat-Lt. Coppenskazerne. Plangebied geprojecteerd op de meest recente luchtfoto. Bron: geopunt.be. Schaal 1:5.000.

2.3 ARCHEOLOGISCHE VERWACHTING / SYNTHESE

In paragraaf 1.5 zijn de doel- en vraagstellingen van het onderzoek geformuleerd. In deze paragraaf zullen deze in de lopende tekst behandeld worden.

In het plangebied zullen bestaande gebouwen gesloopt worden en wordt een nieuw gebouw geplaatst. Daarnaast wordt de bestaande verharding verwijderd en wordt nieuwe verharding aangebracht. Voor het plangebied is een bureauonderzoek uitgevoerd om een inschatting te maken van de archeologische potentie en kenniswinst.

Op grond van de landschappelijke ligging kan worden gesteld dat het terrein een hoge verwachting heeft voor prehistorische vindplaatsen (Paleolithicum en Mesolithicum). Voor protohistorische vindplaatsen is het terrein minder geschikt omdat de bodem vrij nat is (code Zdgb). Voor deze periode kan de verwachting als middellaag worden beschouwd. In de historische periode wordt het terrein pas in de 20ste eeuw bebouwd, daarvoor heeft het in een heidegebied en bouwland gelegen. De verwachting voor deze periode is dan ook laag.

Op het terrein is geen plaggendeek aanwezig. Het gebrek aan reliëf in de omgeving wijst er op dat er in de recentere perioden geen zandverstuivingen zullen zijn geweest. Archeologische resten uit het holoceen zullen derhalve niet zijn afgedekt door een stuifzandpakket. Dit betekent dat archeologische resten al vanaf een diepte van circa 15-30 cm verwacht kunnen worden, onder de moderne bouwvoor en eventuele verstoringsen. Omdat het terrein bebouwd is valt over het terrein een verstoringsdiepte van circa 50 cm te verwachten met uitschieters tot meer dan 2 m. Ook eventuele resten uit jongere perioden

zullen mogelijk zijn verstoord door de bebouwing en verharding. Omdat de verstoringdiepten niet onderbouwd zijn door bouwplannen zal deze aanname echter gecontroleerd moeten worden.

2.4 SAMENVATTING

In het plangebied zal sloop en nieuwbouw met bijbehorende wegeniswerken worden uitgevoerd (zie paragraaf 1.2). Voor het plangebied is een bureauonderzoek uitgevoerd om een inschatting te maken van de archeologische potentie en kenniswinst (hoofdstuk 2). De bestaande bebouwing en verharding hebben vermoedelijk reeds gezorgd voor een hoge mate van verstoring (paragraaf 1.3). Omdat deze verstoringen niet onderbouwd kunnen worden door bouwplannen zal moeten worden gecontroleerd of alsnog sprake kan zijn van archeologische vindplaatsen in de ondergrond.

3 LITERATUUR

- De Beenhouwer, J./M. Arckens/N. Geelen, 2021: *Een sterbos gespot. Nota van het uitgesteld archeologisch vooronderzoek in Brasschaat Halenlei 7-25*, Wijnegem (Fodio Folio 79).
- Gullentops, F./F. Bogemans/G. De Moor/E. Paulissen/A. Pissart, 2001: “Quaternary lithostratigraphic units (Belgium).” *Geologica Belgica* 4(1-2), 153-164.
- Jacobs, P./V. Van Lancker/M. De Ceukelaire/W. De Breuck/G. de Moor, 2010: *Toelichting bij de geologische kaart van België. Vlaams Gewest. Kaartblad 15 Antwerpen*, Brussel.
- Moereels, J./E. Symens/J. Van Hoydonck, 2011: *Gemeente Brasschaat, Gemeentelijk ruimtelijk uitvoeringsplan “Lt. Coppenskazerne fase 2 – gedeeltelijke herziening”, Toelichtingsnota en MER-screening, Dossier BRA110*, Brasschaat.
- Pincé, P., 2019: *Officierenwijk. Brasschaat. Nota Archeologisch Vooronderzoek*, Eke (RAAP België-Rapport 330).
- Van de Staey, I./W. Vanaenrode/J. Steegmans, 2018: *Nota Brasschaat, Hensbergelei-Verkaveling in 2 loten*, Tongeren (ARON-rapport 630).

websites

<https://cai.onroerenderfgoed.be>
<http://dov.vlaanderen.be>
<https://geo.onroerenderfgoed.be>
<https://inventaris.onroerenderfgoed.be>
<http://www.geopunt.be>
<https://www.cartesius.be/CartesiumPortal/>
<https://www.regiedergebouwen.be/nl/historiek-lt-coppenskazerne>

4 LIJST VAN BIJLAGEN

1. Overzicht van de archeologische perioden
2. Bestaande situatie, te slopen bebouwing
3. Toekomstige situatie

BIJLAGE 1

OVERZICHT VAN ARCHEOLOGISCHE PERIODEN

Begin		Eind	Periode
1789 na Chr.	-	heden	Nieuwste Tijd
1500 na Chr.	-	1789 na Chr.	Nieuwe Tijd
1200 na Chr.	-	1500 na Chr.	Late Middeleeuwen
900 na Chr.	-	1200 na Chr.	Volle Middeleeuwen
430/450 na Chr.	-	900 na Chr.	Vroege Middeleeuwen
275 na Chr.	-	430/450 na Chr.	Laat-Romeinse Tijd
69 na Chr.	-	275 na Chr.	Midden-Romeinse Tijd
57 voor Chr.	-	69 na Chr.	Vroeg-Romeinse Tijd
250 voor Chr.	-	69 voor Chr.	Late IJzertijd
475/450 voor Chr.	-	250 voor Chr.	Midden IJzertijd
800 voor Chr.	-	475 / 450 voor Chr.	Vroege IJzertijd
1050 voor Chr.	-	800 voor Chr.	Late Bronstijd
1800/1750 voor Chr.	-	1050 voor Chr.	Midden Bronstijd
2100/2000 voor Chr.	-	1800/1750 voor Chr.	Vroege Bronstijd
5300 voor Chr.	-	2100/2000 voor Chr.	Neolithicum
9500 voor Chr.	-	5300 voor Chr.	Mesolithicum
Tot		9500 voor Chr.	Paleolithicum

BIJLAGE 2 BESTAANDE SITUATIE, TE SLOPEN BEBOUWING

dienstverlening

BIJLAGE 3 TOEKOMSTIGE SITUATIE

LEGENDE INPLANTINGSPLAN:

- Bestaande asfaltverharding
- Nieuwe asfaltverharding
- Bestaande linker verharding
- Nieuwe linker verharding
- Bestaande steenslagverharding
- Bestaande draadsluiting
- Nieuwe afsluiting
- Bestaande boom te behouden
- Bestaande gebouw B300
- Bestaande bebouwing
- Nieuwe bebouwing
- Gras/ onverhard terrein
- Perceelsgrens
- Verlichtingsmast
- 100m aanduiding
- 100m Bemeting
- Projectgebied
- Vergunningsplichtige handeling
- Verharding Nieuw
- Vergunningsplichtige handeling
- Contiggebouw

MATERIAALGEBRUIK:

- Beton
- Aluminium schrijfwerk
- Aluminium dakrandprofiel
- Beton dakrandprofiel
- Rode gewelsten
- Hout
- Port in aluminium????
- Trap in aluminium????

LEGENDE GRONDPLANNEN:

- Bestaande muren
- Betonstijlwerk
- Betonkolommen 8 - wanden
- Thermische isolatie
- Kunsthars gewelbeplooiing
- Sandwich betongpanelen
- Ontstapde akoestisch geïsoleerde scheidingwand
- Stalen kolommen
- 100m aanduiding
- 100m Bemeting
- Referentiepunt
- Referentiepunt

LEGENDE GRONDPLANNEN:

PICTOGRAMMEN:

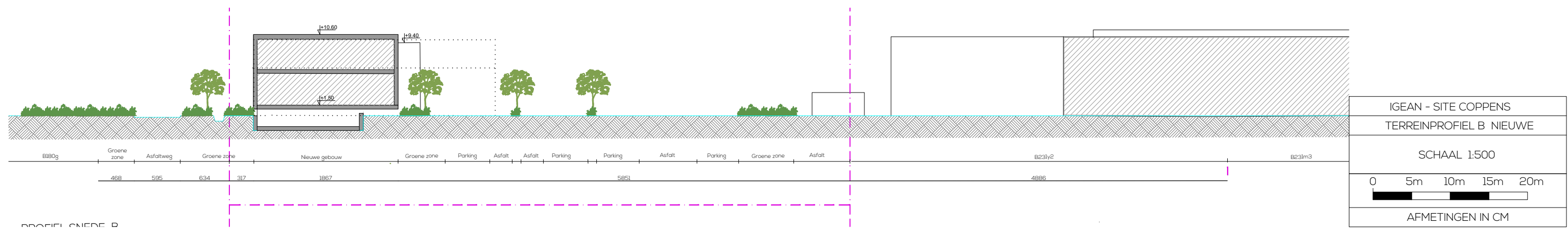
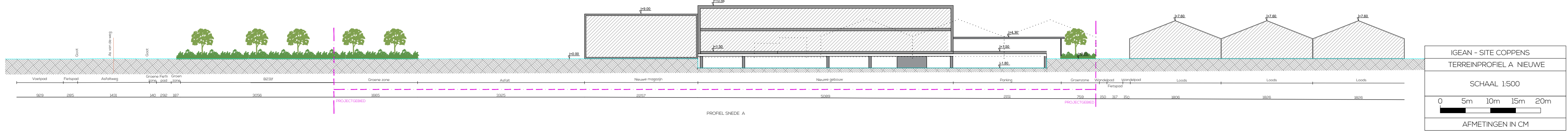
- Brandingsgaspel
- Brandblus toestel
- Noodstelsel
- Hoofdbandmelder
- Nood oogdouche
- Nooddouche
- Verboden toegang
- Vluchtweg rechts / uitgang
- Vluchtweg naar rechts
- Vluchtweg naar links
- Nooduitgang

TOESTELLEN:

- Brandingsgaspel
- Brandblus toestel
- Handbrandmelder
- Automaat noodverlichtings toestel
- Straat
- Hoofdbandmelder
- Nood telefoon toestel
- Automatische rookmelder verboden met harnas
- Hydrant

COMPARTIMENTEN:

- Grond en vloer
- Verdieping
- compartment 1
- compartment 2
- compartment 3
- compartment 4
- compartment 5
- compartment 6
- compartment 7
- compartment 8
- compartment 9

RENOVATIE/NIUWBOW LOODS EN NIUWBOW KANTOOR SITE COPPENS

Ruiterijschied 2, 3000 Leuven, België. B. nr. 23873

IGEAN dienstverlening

IGEAN

Gedragd door d.d. _____

EVOLTA

Montschoppelijke afdeling:

Kommissaris: 107

100 Brussel

1-26-2-27-27-97

100 Brussel

www.evoluta.be

INPLANTINGSPLAN - TERREINPROFIELEN NIUWE TOESTAND

perceel 1: Site Coppens

F				M					
E				L					
D				K					
C				J					
B				I					
A				H					
G				G					
DATE	HISTORIE	TEK. VER.	DATE	HISTORIE	TEK. VER.	DATE	HISTORIE	TEK. VER.	DATE

FASE	SCHAAL	WERKMAPPER	AFDELING	PLANNING	REV.
BOUWAANVRAAG	1/100	14/51.001_A_01	AR	1x5	-